

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	076 «Підприємництво та торгівля»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Другий (магістерський)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

Стратегія сталого розвитку агросфери. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Розробник: О.М. Варченко. – Біла Церква: БНАУ, 2023. 21 с.

Розробник: д-р. екон. наук, професор Варченко О.М.

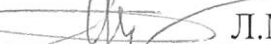
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(Протокол № 1 від 25 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

канд. екон. наук, доцент О.О. Драган

Гарант ОП 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

д-р екон. наук, професор Л.М. Сатир

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Голова науково-методичної комісії,

д-р екон. наук, професор І.М. Паска

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	7
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ»	9
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	10
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
6.1. Лекції	11
6.2. Практичні заняття	13
6.3. Самостійна робота	14
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	15
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	16
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	17
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	17
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	17
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	19
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	20

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2023–2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку агросфери» виділено всього 120 академічних годин (4 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 42 години (лекції – 28, практичні заняття – 14), самостійна робота здобувачів – 78 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 3	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	1-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
1-й		1-й	
<i>Лекції</i>			
Загальна кількість академічних годин – 120	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	28 год.	6 год.
		<i>Практичні</i>	
14 год.		4 год.	
<i>Самостійна робота</i>			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	78 год	110 год.
		<i>Підсумковий контроль: залік</i>	

Метою вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку агросфери» є формування у магістра здатності до здобуття навичок узагальнення на основі критичного аналізу наявної наукової інформації та власних знань, одержаних за програмою підготовки, різних за масштабами проблем пов'язаних зі взаємодією природи та суспільства на основі реалізації принципів сталого розвитку.

Дисципліна «Стратегія сталого розвитку агросфери» спрямована на формування у здобувачів системи знань з інтерпретації теоретичних основ еволюції концепції сталого розвитку, засад її реалізації та категоріального

апарату, специфіки методичного інструментарію дослідження сталого розвитку на мікро- та макрорівнях економіки та особливостей його застосування в реальних умовах функціонування бізнес-структур, розуміння необхідності урахування принципів сталого розвитку в обґрунтуванні напрямів зростання економічної системи.

«Стратегія сталого розвитку агросфери» – це інтегрований курс, обов'язкової частини ОПП, що пов'язує у систему такі компоненти як економічні, екологічні та соціальні в розвитку підприємницьких структур, окремих галузей, країни та світі в цілому, що можливо завдяки системному підходу. Стійкий розвиток людства та бізнесових структур тісно пов'язаний із проблемою прогнозування розвитку майбутніх цивілізацій, особливо у зв'язку із екологічними проблемами, ускладненням продовольчого забезпечення та інших глобальних загроз.

У рамках курсу вивчаються питання, що у рамках аграрної економіки, агропродовольчого ринку, бізнесових структур та інших напрямів практичної та наукової діяльності є чинниками обмежувального вектору та об'єктивно впливають на досягнення стійких конкурентних позицій підприємницьких структур. Контент дисципліни «Стратегія сталого розвитку агросфери» включає еволюцію поняття «сталий розвиток» та сучасну його дефініцію, характеристику існуючих концепцій та моделей сталого розвитку, розуміння основних проблем та підходів до їх вирішення на глобальному, регіональному та локальному рівнях у діяльності підприємницьких структур.

Зміст курсу дозволяє одержати базові уявлення про глобальні екологічні проблеми та підходи до практичної реалізації принципів концепції сталого розвитку, висвітлює тенденції розвитку зеленої економіки (теоретичні уявлення про неї знаходяться в стадії вивчення), кліматичної політики, викладаються питання участі міжнародного співтовариства, держав і бізнесу в реалізації концепції, її соціальні та гендерні аспекти. Велику увагу приділено особливостям реалізації концепції сталого розвитку в агросфері України.

Курс має міждисциплінарний характер та передбачає розгляд проблем глобального та національного розвитку економіки кожним магістрантом із урахуванням теми кваліфікаційної магістерської роботи. Такий підхід до вивчення має на меті забезпечити новаторський і комплексний характер при формуванні мети та завдань магістерського дослідження, включаючи основні питання сталого розвитку досліджуваної проблеми, обґрунтування заходів щодо їх вирішення.

Дисципліна «Стратегія сталого розвитку агросфери» орієнтується на формування знань та світоглядного бачення щодо сучасного тренду поєднання зростання економічної системи (підприємницької) із принципами сталого розвитку, що дозволяє забезпечити її «якісні» зміни та посилити конкурентні переваги на цільових сегментах. В останні роки концепція отримала новий імпульс в умовах зростаючого консенсусу вчених з приводу кліматичних змін, використання людством викопних джерел енергії, фінансово-економічної кризи першого десятиліття XXI ст., пандемії Covid-19. Усвідомлення обмеженості природних ресурсів, зростання цін на продовольство і сировинні товари, внаслідок чого найбільше страждають найбільш вразливі верстви населення. Окрім цього обмеженість природних ресурсів вимагає ощадливого їх використання, глобалізаційні зміни клімату зумовлюють необхідність запровадження інноваційних екологоорієнтованих технологій у сільськогосподарському виробництві, високий рівень забруднення навколишнього середовища, проблеми із забезпеченням питною водою та водою для технологічних цілей – це неповний перелік сучасних проблем, що відчуються як на рівні країни, галузі, регіону, сільської території, так і безпосередньо бізнесовими структурами.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Стратегія сталого розвитку агросфери» базується на знаннях таких дисциплін як: «Мікро- та

макроекономіка», «Економіка підприємства», «Екологічне управління та безпека бізнесу», «Стратегія підприємства».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

<p>Результати навчання відповідно до ОПІ 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» другого (магістерського) рівня вищої освіти</p>	<p>Результати навчання з дисципліни «Стратегія сталого розвитку агросфери»</p>
<p>ПРН2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.</p>	<p>2.1. Мати знання щодо глобальних проблем та особливостей їх прояву, вміти систематизувати глобальні проблеми та обґрунтовувати напрями їх вирішення у рамках забезпечення збалансованого розвитку підприємницьких структур різних видів.</p> <p>2.2. Знати основні сучасні проблеми розвитку світової спільноти; ключові положення концепції сталого розвитку; перелік основних подій і заходів щодо сприяння переходу до сталого розвитку на світовому рівні; вміти обґрунтовувати напрями екологізації вітчизняного сільськогосподарського виробництва; знати стратегічні цілі розвитку аграрного сектору економіки, пов'язані з необхідністю переходу аграрного сектору на модель сталого розвитку та пропонувати раціональні рішення щодо її реалізації у діяльності підприємницьких структур.</p> <p>2.3. Вміти систематизувати сучасні проблеми щодо переходу бізнесових структур при переході до сталого розвитку.</p>
<p>ПРН5. Вміти професійно в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.</p>	<p>5.1. Вміти комплексно аналізувати макроекономічний стан та соціально-економічні тенденції розвитку агросфери та обґрунтовувати основні напрями забезпечення її збалансованого розвитку.</p> <p>5.2. Володіти навичками оцінювання природно-ресурсного потенціалу економічних систем різного рівня та ефективності його використання, вміти обґрунтовувати управлінські дії щодо збереження та раціонального використання.</p> <p>5.3. Вміти ідентифікувати основні еколого-економічні проблеми розвитку агросфери (аграрний сектор, сільське господарство, сільська територія, підприємницька структура) та розробляти комплексну систему менеджменту щодо досягнення екологоорієнтованого їх розвитку.</p> <p>5.4. Мати навички ідентифікації викликів соціально-економічного розвитку економічних систем різного рівня та пропонувати інструменти та методи менеджменту щодо підвищення якості життя та життєвого середовища сільського населення.</p> <p>5.5. Вміти систематизувати форми та інструменти державної політики в області сталого розвитку та обґрунтовувати напрями модернізації існуючих інструментів та розробляти дієві заходи та важелі регулювання та управління в сучасних умовах</p>

	<p>економічних систем різного рівня.</p> <p>5.6. Вміти виділяти можливості та нові виклики розвитку економічних систем різного рівня та обґрунтовувати заходи щодо їх вирішення, зокрема, в пріоритетах зеленої економіки для України, альтернативних технологіях сільськогосподарського виробництва тощо.</p>
<p>ПРН9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності на засадах сталого розвитку.</p>	<p>9.1. Володіти навичками визначення взаємозв'язків і взаємовпливу екологічних, соціальних та економічних чинників на розвиток бізнесових структур, вміти обґрунтовувати управлінські рішення щодо впливу держави і суспільства на основі інструментів регулювання та менеджменту економічними процесами на макро- і мікрорівнях в контексті сталого розвитку.</p> <p>9.2. Знати сутність категорії економічної сталості; послідовність дослідження економічних систем на основі системного аналізу; перелік основних внутрішніх чинників впливу на розвиток вітчизняної агросфери; вміти характеризувати зовнішні чинники, що впливають на розвиток вітчизняної агросфери на національному і глобальному рівнях; економічний зміст основних показників сталого розвитку та глобальному, національному, локальному, організаційному рівнях.</p> <p>9.3. Вміти комплексно аналізувати проблеми забезпечення економічної сталості сільського господарства, бізнесових структур; знаходити значення показників економічної сталості агросфери; оцінювати відносний рівень сталості економічного розвитку агросфери на підставі відповідних показників; розраховувати показники сталості на глобальному, національному та локальному рівнях та обґрунтовувати раціональні управлінські рішення на оптимальні величини у розвитку бізнесових структур; знаходити джерела інформації одержання цих показників.</p>
<p>ПРН12. Виконувати наукові дослідження і вміти застосовувати сучасні прикладні методи, моделі та інформаційні технології у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.</p>	<p>12.1. Вміти охарактеризувати основні передумови утвердження концепції сталого розвитку на світовому і національних рівнях; розуміти необхідність поєднання зусиль держави і бізнесу у забезпеченні реалізації концепції сталого розвитку; обґрунтувати необхідність переходу вітчизняної економіки та її аграрного сектору на модель сталого розвитку.</p> <p>12.2. Знати ознаки сучасного етапу глобалізації, основні напрями впливу світової економіки на розвиток вітчизняного сільськогосподарського виробництва; основні напрями та структуру експортних потоків сільськогосподарської продукції України; ризики сталого розвитку аграрного сектору економіки в сучасних умовах; механізми запобігання та зменшення негативних наслідків впливу глобального середовища на розвиток аграрного сектору вітчизняної економіки.</p> <p>12.3. Вміти аналізувати сучасні тенденції розвитку світової агропродовольчої системи; обґрунтувати вплив зростання відкритості вітчизняної економіки на сталість розвитку її аграрного сектору; пояснити необхідність застосування превентивних і компенсаційних заходів з метою забезпечення і підтримання сталого розвитку аграрного сектору.</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи сталого розвитку

Тема 1.1. Глобальні проблеми сучасності та концепція сталого розвитку.

Тема 1.2. Кліматичні зміни та низьковуглецевий розвиток.

Тема 1.3. Економічна сталість сільськогосподарського виробництва.

Тема 1.4. Регіональний аспект економічної сталості агросфери.

Змістовий модуль 2. Розвиток економічної бази сільського господарства як основи сталого розвитку

Тема 2.1. Альтернативне сільськогосподарське виробництво.

Тема 2.2. Соціальна складова сільських територій: основні елементи та інтерпретація ключових визначень.

Тема 2.3. Життєве середовище і напрями його модернізації.

Тема 2.4. Сільський розвиток: зміни на селі задля економічного зростання.

Змістовий модуль 3. Сучасні проблеми України та пріоритетні напрями у реалізації принципів сталого розвитку підприємницькими структурами

Тема 3.1. Концепція сталого розвитку: український контекст.

Тема 3.2. Сучасні тенденції розвитку міжнародних агропродовольчих зв'язків агробізнесом та їх вплив на перспективи забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					заочна форма						
	всього	у тому числі				всього	у тому числі					
		л	п	лб	інд		СРС	л	п	лб	інд	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи сталого розвитку												
Тема 1.1	10	2	2			6	12	1	1			10
Тема 1.2	9	3				6	9	1				8
Тема 1.3	11	4	1			6	10					10
Тема 1.4	13	4	1			8	12					12
<i>Разом за модуль 1</i>	43	13	4			26	43	2	1			40
Змістовий модуль 2. Розвиток економічної бази сільського господарства як основи сталого розвитку												
Тема 2.1	10	3	1			6	12	2				10
Тема 2.2	10	3	1			6	12	1				11
Тема 2.3	10	3	1			6	10					10
Тема 2.4	7		1			6	10		1			9
<i>Разом за модуль 2</i>	37	9	4			24	44	3	1			40
Змістовий модуль 3. Сучасні проблеми України та пріоритетні напрями у реалізації принципів сталого розвитку підприємницькими структурами												
Тема 3.1	17	4	3			10	18	1	2			15
Тема 3.2	23	2	3		4	14	15					15
<i>Разом за модуль 3</i>	40	6	6		4	24	33	1	2			30
Всього годин	120	28	14		4	74	120	6	4			110

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи сталого розвитку	
<p>Тема 1.1. Глобальні проблеми сучасності та концепція сталого розвитку. Розкрити розуміння глобальних проблем та особливостей їх прояву; систематизувати глобальні проблеми; обґрунтувати передумови виникнення концепції сталого розвитку; виділити напрями міжнародної співпраці у сфері забезпечення сталого розвитку; вивчити пріоритети та цілі сталого розвитку України; розкрити складові Стратегії сталого розвитку аграрного сектору економіки України; виділити сучасні проблеми науки та освіти в переході до сталого розвитку.</p>	2
<p>Тема 1.2. Кліматичні зміни та низьковуглецевий розвиток. Дати характеристику кліматичних змін як загрози переходу до сталого розвитку; виділити наукові засади проблеми зміни клімату; розкрити аспекти міжнародної кліматичної політики; складові компоненти Стратегії низьковуглецевого кліматично сталого розвитку; вивчити ринкові механізми державного регулювання сприяння низьковуглецевого розвитку; основні напрями та інструменти сприяння міжнародному розвитку в області зміни клімату. Фінансування зеленого відновлення України: впровадження нефінансових вимог для міжнародних та національних інвестицій під час та після війни. Вимоги міжнародних фінансистів до України щодо ESG та екологічного фінансування.</p>	3
<p>Тема 1.3. Економічна сталість сільськогосподарського виробництва. Розкрити поняття категорії «економічна сталість»; визначити поняття та чинники економічної сталості агросфери; систематизувати показники оцінки економічної сталості розвитку агросфери; вивчити та розкрити сутність індикаторів сталого розвитку та методичні підходи до визначення індикаторів сталого розвитку; вивчити інтегральні індикатори та системи показників сталого розвитку.</p>	4
<p>Тема 1.4. Регіональний аспект економічної сталості агросфери. Розкрити поняття регіональної сталості соціально-економічних систем; вивчити чинники та індикатори економічної сталості агровиробництва на регіональному рівні; обґрунтувати принципи зональної спеціалізації як чинника забезпечення сталого розвитку агросфери.</p>	4

Разом за модуль 1	13
Змістовий модуль 2. Розвиток економічної бази сільського господарства як основи сталого розвитку	
Тема 2.1. Альтернативне сільськогосподарське виробництво. Дати характеристику систем альтернативного землеробства; вивчити ознаки волого- та ґрунтозберігаючого землеробства; розкрити сутність органічного землеробства як складової сталого розвитку аграрного сектору; вивчити інноваційні системи біозахисту і біобезпеки.	3
Тема 2.2. Соціальна складова сільських територій: основні елементи та інтерпретація ключових визначень. Розкрити сутність соціальної складової в структурі сільських територій та її роль у забезпеченні їх сталого розвитку; вивчити структуру соціальної складової сільських територій, дати визначення понять «сільські поселення», їх склад і динаміка; дати інтерпретацію поняття капіталізація людських ресурсів; вивчити принципи багатофункціонального розвитку сільського господарства як основи сталого розвитку сільських територій; розкрити зміст поняття руралізація місцевого самоврядування.	3
Тема 2.3. Життєве середовище і напрями його модернізації. Дати дефініцію поняття «життєве середовище» і його структури; розуміння соціальної та екологічної відповідальності агробізнесу для продукування суспільних благ та специфіки її прояву в українській практиці; розкрити чинники забезпечення сталого розвитку на основі розширення доступу до базових послуг та подолання просторової ізоляції.	3
Тема 2.4. Сільський розвиток: зміни на селі задля економічного зростання. Вивчити поняття сільського розвитку та принципів його реалізації; узагальнити форми диверсифікації економічної діяльності на селі як чинника забезпечення сталого розвитку сільських територій; виділити заходи та інструменти запобігання впливу кліматичних змін; напрями модернізації організаційно-фінансової підтримки сімейного фермерства на селі як чинника сталого розвитку сільських територій; трудова міграція сільського населення – виклики і можливості.	-
Разом за модуль 2	9
Змістовий модуль 3. Сучасні проблеми України та пріоритетні напрями у реалізації принципів сталого розвитку підприємницькими структурами	
Тема 3.1. Концепція сталого розвитку: український контекст. Визначити макроекономічне положення та соціально-економічні тенденції розвитку України; охарактеризувати природно-ресурсний потенціал та ефективність його використання; виділити напрями впливу на навколишнє середовище, основні еколого-економічні проблеми розвитку підприємницьких структур; систематизувати	4

форми та інструменти державної політики в області сталого розвитку; виділити пріоритети зеленої економіки для України, виокремити можливості та нові виклики у рамках глобалізаційних змін для бізнесових структур; виділити пріоритетні напрями реалізації принципів сталого розвитку у діяльності підприємницьких структур; висвітлити кейси найкращих практик реалізації принципів сталого розвитку бізнесовими структурами.	
Тема 3.2. Сучасні тенденції розвитку міжнародних агропродовольчих зв'язків агробізнесом та їх вплив на перспективи забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. Обґрунтувати напрями впливу глобалізаційних процесів на розвиток агросфери; систематизувати макроекономічні цілі та виклики аграрного розвитку; визначити місце агросфери України у світовій агропродовольчій системі та виділити основні загрози сталому економічному розвитку аграрного сектору в умовах глобалізації.	2
Разом за модуль 3	6
Всього	28

6.2. Практичні заняття

Тема заняття	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи сталого розвитку	
Тема 1.1. Концептуальні засади сталого розвитку.	2
Тема 1.2. Кліматичні зміни та низьковуглецевий розвиток.	-
Тема 1.3. Індикатори сталого розвитку на глобальному, національних, локальних рівнях.	1
Тема 1.4. Регіональний аспект економічної сталості агросфери.	1
Разом за модуль 1	4
Змістовий модуль 2. Розвиток економічної бази сільського господарства як основи сталого розвитку	
Тема 2.1. Розвиток альтернативного сільськогосподарського виробництва як інструменту адаптації до глобалізаційних кліматичних змін.	1
Тема 2.2. Соціальні та гендерні аспекти концепції сталого розвитку.	1
Тема 2.3. Життєве середовище і напрями його модернізації.	1
Тема 2.4. Сільський розвиток: зміни на селі задля економічного зростання.	1

<i>Разом за модуль 2</i>	4
<i>Змістовий модуль 3. Сучасні проблеми України та пріоритетні напрями у реалізації принципів сталого розвитку підприємницькими структурами</i>	
Тема 3.1. Концепція сталого розвитку: український контекст.	4
Тема 3.2. Вплив розвитку міжнародних агропродовольчих зв'язків та їх вплив на перспективи забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України.	2
<i>Разом за модуль 3</i>	6
Всього	14

6.3. Самостійна робота

Самостійна робота магістрів, зорієнтована на вивчення та поглиблення знань, а також розвиток практичних вмінь, підвищення світоглядного потенціалу та полягає в наступному:

- опрацюванні магістрами лекційного матеріалу, пошуку та аналізі наукової літератури, нормативно-правових документів та електронних джерел інформації за проблемою реалізації принципів сталого розвитку на макро-, мікро-, локальному рівнях;
- виконанні самостійної роботи у системі навчання Moodle.

Комплект навчально-методичного супроводу дисципліни (конспект лекцій, методичні рекомендації до проведення практичних занять, виконання самостійної роботи, робоча програма) доступний в системі навчання Moodle із локальної мережі Білоцерківського НАУ.

Теми	К-ть годин
Тема 1.1. Концепція сталого розвитку: сутність, принципи, методологія.	6
Тема 1.2. Індикатори сталого розвитку.	6
Тема 1.3. Зарубіжні методики оцінки сталого розвитку сільського господарства.	6
Тема 1.4. Досвід окремих країн з розробки національних стратегій сталого розвитку.	8
<i>Разом за модуль 1</i>	26

Тема 2.1. Зелена економіка.	6
Тема 2.2. Міжнародна співпраця в області сталого розвитку.	6
Тема 2.3. Соціальні та гендерні аспекти концепції сталого розвитку.	6
Тема 2.4. Напрями раціонального поєднання аграрного та сільського розвитку.	6
Разом за модуль 2	24
Тема 3.1. Концепція сталого розвитку: український контекст.	10
Тема 3.2. Бізнес та сталий розвиток (охарактеризувати сучасні тренди реалізації принципів сталого розвитку підприємницькими структурами, організаціями торгівлі та біржовими структурами).	14
Підготовка індивідуального проекту.	4
Разом за модуль 3	28
Всього	78

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

Підготовка індивідуального завдання є одним із важливих форм вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку агросфери» за освітньо-професійною програмою підготовки магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Виконання індивідуального завдання зорієнтоване на посилення практичної та дослідницької складової в процесі навчання за програмою і на вироблення у здобувачів дослідницьких компетенцій та відповідних практичних навичок. Головна мета виконання індивідуального завдання полягає у виробленні у магістра знань складових сталого розвитку та умінь і навичок їх адаптації до проблеми магістерського дослідження. В ході роботи на практичних заняттях відбувається безпосередня передача від викладача до магістра досвіду практичної реалізації принципів сталого розвитку, його складових елементів та їх взаємозалежності, що в подальшому розглядаються на прикладі досліджуваного об'єкту під час виконання кваліфікаційної магістерської роботи. Викладач під час консультаційного супроводу здобувача виступає в ролі наставника, спрямовуючи індивідуальне завдання у логічній

послідовності, додержанні теоретичних та методичних засад проблем сталого розвитку об'єкту магістерського дослідження, пояснюючи сенс і зміст процесу наукового дослідження.

Мета виконання індивідуального завдання магістром:

- формування уявлення про найбільш актуальні дослідні проблеми в області досягнення сталого розвитку економіки та реалізації принципів сталого розвитку у практичній діяльності підприємницьких структур;
- навчання використанню теоретичних знань в області сталого розвитку при проведенні НДР і комплексного аналізу проблем у реалізації принципів сталого розвитку на макро- та мікрорівнях;
- розвиток навичок підготовки аналітичних оглядів і доповідей;
- розвиток навичок презентації та дискусійного обговорення результатів дослідження.

Алгоритм виконання індивідуального завдання

1. Систематизація чинників, що впливають на реалізацію принципів сталого розвитку предмету дослідження за темою кваліфікаційної магістерської роботи.
2. Обґрунтування гіпотези, мети та завдань кваліфікаційної магістерської роботи із урахуванням принципів концепції сталого розвитку.
3. Розробка алгоритму дослідження проблеми із урахуванням принципів сталого розвитку.
4. Узагальнення нормативно-правового регулювання досліджуваної проблеми в аспекті вимог сталого розвитку: вітчизняний та міжнародний аспект.
5. Підготовка презентації та доповіді.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал (спеціально підготовлені кейси щодо практичної реалізації принципів сталого розвитку у реальній

практиці бізнесовими структурами), дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з розглядом реальних ситуацій із вітчизняної та зарубіжної практики.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Стратегія сталого розвитку агросфери» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у письмовій формі та у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності магістрів здійснюється у формі іспиту.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття може виставлятися за умови активності магістра в дискусії.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного контролю оцінювання здійснюється за правильність відповідей на запитання та обґрунтовану відповідь на розгляд практичного кейсу. Засобами оцінювання під час підсумкового контролю з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо повно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		Іспит	Залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Прак-тичні	СРС	Модуль-ний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;
навчально-методичне забезпечення;
науково-пізнавальні фільми із мережі Інтернет.

Технічні засоби:

мультимедійний проектор Panasonic PTLB, комп'ютер Athlon 64 X2 5000, монітор 19" AOC 931SWL TFT, комп'ютери Intel G620 500 Gb, монітори TFT 19" Philips.

Програмне забезпечення: MS Windows, MS Office (Access, Word, Excel, Power Point, MSProject), Firefox.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030 в Україні. – Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

Базова література

1. Концептуальні основи сталого розвитку агросфери: Навчальний посібник. Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2016. 184 с.
2. Сансебе Я., Димань Т.М. Основи сталого розвитку аграрного сектора Біла Церква, 2010. 300 с.
3. Шубравська О.В., Бородіна О.М. Аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки: наукова. ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2018. 152 с.
4. Варченко О.М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять, виконання самостійної роботи та ІНДЗ з дисципліни «Стратегія сталого розвитку агросфери» здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Біла Церква, 2021. 33 с.

Допоміжна література

1. Сокур М. І., Шмандій В. М., Бабець Є. К., Білецький В. С. Екологічна безпека та економіка: монографія, 2020. 240 с.
2. Комитет по всемирной продовольственной безопасности Глобальный стратегический механизм в области продовольственной безопасности и питания. Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.fao.org/3/MR173RU/mr173ru.pdf>
3. Европейская экономическая комиссия Организации Объединенных Наций. Рекомендации Конференции европейских статистиков для измерения устойчивого развития. – Електронний ресурс: Режим доступу: http://www.cisstat.com/sdgs/ECE_CES_31_Rus.pdf
4. Методичні рекомендації для врахування Цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад: Електронний ресурс: Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/UNDP_MetRecommendation_v03.pdf

5. Мірошниченко В. В., Тьорло В. О. Парадигма формування зеленої економіки в Україні. – Електронний ресурс: Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14570/Miroshnychenko_Paradyhma_formuvannia_zelenoi_ekonomiky_v_Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

6. [Frederic Zahm](#), [Lionel Vilain](#), [Philippe Viaux](#), [Philippe Girardin](#). Assessing farm sustainability with the IDEA method – From the concept of agriculture sustainability to case studies on farms// [Sustainable Development](#) 16(4): July 2008. 271-281. DOI: 10.1002/sd. 380.

7. Human Development Report 1990-2019. – Електронний ресурс: Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/global-reports>

8. Indicators of Sustainable Development: Framework and Methodologies. Background Paper no.3. UN Commission on Sustainable Development. N.Y., 2001. – Електронний ресурс: Режим доступу: https://www.un.org/esa/sustdev/csd/csd9_indi_bp3.pdf.

9. OECD Environmental Indicators. Development, Measurement and Use. OECD, Paris, 2019. – Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.oecd.org/environment/indicators-modelling-outlooks/24993546.pdf>